

DEBATT

”Att KI-kirurgen frias av rektor är en sällan skådad skandal”

Inte bara den anmälda forskningen utan även det sätt på vilket KI:s rektor hanterat detta ärende bör betraktas som oredlighet, skriver Johan Thyberg.

Publicerad: 2015-09-09 07:00 Skriven av: Johan Thyberg



Johan Thyberg, pensionerad professor i cell- och molekylärbiologi vid KI, legitimerad läkare.

Karolinska institutets rektor mottog 2014 två rapporter om misstänkt oredlighet i forskning. Den ena gällde en artikel om transplantation av ett modifierat organ på rått och den andra sex artiklar om transplantation av ett konstgjort organ på människa. I Sverige är det lärosätena själva som utreder misstankar av denna typ och risken för jäv är stor.

Det första KI gjorde var att slå ihop anmälningarna till en och låtsas som om det bara rörde sig om en artikel avseende rättförsök. Anmälan om transplantationer på människa omnämns i beredningsdokumentet bara som en komplettering till rättärendet och det uppdrag granskaren får är att granska artikeln. Inget nämns om försök på människa. En anledning till denna mörkläggning kan vara de miljonsatsningar som gjorts på forskaren ifråga och den ära både han och KI fått via de anmälda artiklarna.

Centralt i granskningen var att få fram alla journaluppgifter för de patienter som fått det konstgjorda organet och jämföra dem med vad som hävdades i artiklarna. Det finns här inte utrymme att närmare beskriva ärendet men den 13 maj lämnar granskaren sitt utlåtande till rektor. Han förklarar där att samtliga sju artiklar innehåller delar som klassas som oredlighet.

Nästa steg blev att den anmälde, medförfattarna och anmälarna fick möjlighet att kommentera utlåtandet. Ett stort antal synpunkter kom in och det dröjde till den 28 augusti innan rektor

offentliggjorde sina beslut. Vilka var då dessa? Jo både i rätt- och i humanärendet förklaras att oredlighet inte förekommit.

Inte minst granskaren måste ha blivit förvånad och känt sig överkörd. Särskilt allvarig är saken därför att Läke medelsverket, LMV, och Inspektionen för vård och omsorg polisanmält transplantationerna på människa. Detta har lett till en pågående förundersökning med brottsrubriceringarna grovt vållande till annans död samt grovt vållande till kroppsskada. Någon större skandal inom svensk medicinsk forskning och sjukvård har knappast förekommit.

Jag har noga läst rektors beslut. Ett större bottenapp är svårt att föreställa sig. Det hela ska kanske bara ses som ett försök från KI:s sida att rädda sin heder. Sista ordet i den här historien är dock inte sagt. Besluten kan inte här gås igenom i detalj men några punkter bör uppmärksammas.

“Ett större bottennapp är svårt att föreställa sig.”

Rektor uppehåller sig i beslutstexten ingående vid vad den anklagade och hans medförfattare hävdar till sitt försvar, dock utan att kritiskt granska vad de framför. Däremot omnämns knappt med ett ord vad anmälarna säger rörande dessa utsagor och granskarens utlåtande. Partiskheten är nästan löjeväckande.

Bristen på objektivitet när det gäller tillstånd är likaså total. Man tar den anmälda och ledningen för hans klinik på orden när de ger sken av att officiella tillstånd getts för transplantationerna. Några papper som visar detta finns inte och både LMV och Etiknämnden förnekar att så skett. I stället poängteras att det rör sig om forskning på människa och att lagstadgade tillstånd saknas. Om detta inte är att betrakta som oredlighet är det svårt att veta vad som ska klassas som sådan.

Lika bisarrt är att det påstås att ingreppen inte var forskning utan endast akut livräddande sjukvård. Att den förste patientens allmäntillstånd beskrevs som u.a. och att han tre fyra dagar före ingreppet var på helgpermission säger det mesta om den saken. Vidare konstaterades det aldrig att han hade fått tillbaka den tumör han tidigare behandlats för. Det enda som hittades var "granulomatös vävnad", troligen orsakad av strålterapi och den tuberkulos han haft. Noterbart är också att någon mikroskopisk analys av det borttagna organet aldrig gjordes för att verifiera den tumördiagnos som sägs ha varit grunden för ingreppet.

Lika allvarlig som det ansvar KI har är den skuld som vilar på Karolinska universitetssjukhuset. Man har låtit en tidigare helt oprövad transplantationsmetod få testas utan lagstadgade tillstånd och har senare inte ens anmält de aktuella fallen enligt lex Maria, i sig ett flagrant lagbrott. Två av patienterna är i dag döda och den tredje vårdas sedan mer än tre år på thoraxintensiven.

Inte bara den anmälda forskningen utan även det sätt på vilket rektor hanterat detta ärende bör betraktas som oredlighet.

Relaterat material

[Världskänd läkare frias från misstanke om forskningsfusk \(/artiklar/2015/08/28/varldskand-lakare-frias-fran-misstanke-om-forskningsfusk/\)](#)

[Tillbaka till Debatt \(/opinion/debatt/\)](#)